

שמירת שבת בצבא שאינו שומר שבת?!

(תשובות לעמיזור אריאל)

מתן הכוורת של כותב המאמר כבר מעוררת תמייהה ובתי לאיזה צבא הוא מוכoon. ואם מתכוון הכותב לצבא ישראל בארץ ישראל, הקביעה המוחלטת שצבא ישראל צבא שאינו שומר שבת, וכל זה בכלל, מכל, כל באופן גורף - היא קביעה שיש בה הוצאת שם רע על צה"ל.

א. דעת הראייה קוק זצ"ל

הכותב (פרק א) מסתמך על איגרתו של מורהנו ורבנו הרב הראייה קוק זצ"ל - שנשלחה בח"י אדר שני שנת תרע"ו (1915), לפניה כתשעים שנה, לרבי יוסף צבי הרץ, رب המדינה לממלכת בריטניה - בדבר עד כמה חייבים לעשות צדקי שביעלים לתקן את המועד שלא לידי אונס שלא לחל את השבת בממלכת בריטניה, הממשלה הנאורה; ועל כך כתוב שיש לתבע מהממשלה "הנוארה" זו "והישראל" שתאפשר את התנאים המתאימים לבני עמיינו שומרי אמונים שלא להיות עוברים על דת ולהגיע למצבינו - לא בחילול שבת וימים טובים ולא בשאר איסורי תורה - דזוקא בצבא בריטניה. הראייה זצ"ל מצין את יסודות איגרתו מדברי הרמב"ם בהל' יסודית התורה (ה, ד) בנושא קידוש השם ואונס והעbara על דת. על כן זה ממש אינו דומה לעניינו, כאשר זכינו להגעה לארכנו ולמדינתנו, שהיא ראשית צמיחת גאותנו. לא עלה על הדעת לדzon הלכתית מפנים אלו ולא לקחת בחשבון ההלכתית את מציאות האומה במדינהה בארץ ישראל ואת הימצאותנו במצב מלחמה ובמצב הולך ומתמשך של סכנה לאומה, ולהתעלם מכך כמעט באופן מכוון. יש להניח כי לא נעלם עניין זה מתחוםם לב הכותב לשם מה צבא ההגנה לישראל קיים, וכדברי הרמב"ם (היל' מלכים ומלחמותיהם ו, א):

צרין על עיירות של עכו"ם שלושה ימים קודם השבת ועשויים מהם מלחמה בכל יום ויום
ואפילו בשבת שנאמר: "עד רוזתך" ואפילו בשבת בין מלחמת מצוחה בין מלחמת רשות.
ונראה שזה המקום המתאים להביא את דברי הרב שלמה גורן זצ"ל, רבו הראשון של צבא
ההגנה לישראל, בספרו משיב מלחמה (ח"א עמי פח-פט) על דברי הרמב"ם:
היתר הלחימה בשבת אנו מtabסס על היתר פיקוח נפש הדוחה שבת כפי שרගילים לחשוב,
אלא על היתר מיוחד המיעוד אך ורק ללחימה, והנשען על דרשת שמאי הזקן בבבלי, בירושלים,
בתוספთא ובספריו מהפסוק "עד רוזתך" - אפילו בשבת.

שהרי את היתר פיקוח נפש הדוחה שבת אנו למדים למסקנה מהמקרא "וחי בהם" - ודרשו
ח"ל: "ולא שימות בהם" ... ואם בלחימה יש תמיד בעית פיקוח נפש, למה אנו זוקים לדרשה
אחרת בעברו ללחימה בשבת מי"ע רוזתך? נלמד גם אותה מ"וחי בהם"!
אלא בודאי שמאי הזקן בדרשו בא להשミニו היתר מיוחד, שהלחימה עצמה דוחה שבת
בתוך מצואה שלעצמה, ולא רק במלחמות מצואה, אלא גם במלחמות רשות; מושום שכיבוש
הארץ היא מצואה הנוגגת לדורות, כדעת הרמב"ן בספר המצוות, ויתכן שהיא נוגגת גם
במלחמות הרשות...
לכן יכולם אנו להסביר ולאמר, כמו שסביר רשיי במסכת יומא (פ"ב ע"ב) הטעם של פיקוח

נפש דוחה שבת "לפי שהביבה נפשם של ישראל לפני המקום יותר מן המצוות, אמר הקב"ה תיבטל המצווה וחיה זה". כך נראה שהביבב שלטונו של ישראל בארץ ישראל ועל כל הנפה עלייה יותר מן המצווה של שמירת שבת אחת, מאחר ואנו שוכבים מסוימים והוספנו לארץ ישראל תחת שלטון ישראל דוחה שבת מטעם "עד רדתה".

נוסף על כך, הרי וואים אנו עד כמה גדולה מצוות לחימה גם של מלחמת הרשות שהוא דוחה גם פיקוח נפש, כמו שכabbת המלחמת חינוך למצווה תכ"ה מצוות לחימה כרוכה תמיד עם סכנת נפשות... אם כן דוחה היא סכנה בפני מצוות לחימה... גם יש להוכיח ממשכת שבועות ליה גם מלחמת הרשות דוחה פיקוח נפש... ובאה להוכיח למצאות הלחימה היא הדוחה שבת ולא פיקוח הנפש שבת ולאחר שהוחلت ע"כ ע"י הסמכות המתאימה הופכת היא למצווה מן התורה הדוחה מלחמת מצווה.

כמו כן עומד בעמדה זו גם הרב אברהם אבידן שליט"א, שהיה בעתו עוזר הרב הראשי לצה"ל, בספרו "שבת ומועד בצה"ל" (עמ' ד):

כי אכן היה הלחימה בשבת איינו מtabס על היתר הכללי של פיקוח נפש, אלא היה היתר מבוסס על הדרשה "עד רדתה" שהוא קטגוריה-מלחמתית ובוודאי אשר מפני פיקוח נפש השבת "דוחה" וכי לזאת יש לחפש דרכיים כיצד לעקוף את הצורך לחול את השבת, הרי בכל הנוגע להיתר המוחך של "עד רדתה" אין השבת דוחה אלא הותחה, ודינה של המלחמה כדין עדים היוצאים להיעד על ראיית הלבנה בשביל לקדש את החודש שהשבת הותחה ולא דוחה עצמם. אי לזאת, במלחמה אין צורך לחפש דרכיים כיצד לעקוף את הצורך לחול את השבת.

ב. שיטת המגן אברהם

כמו כן, מביא כותב המאמר (בהמשך פרק א) את דעת המג"א וכותב בלשונו הוא: המג"א אף הרחיק לומר שਮוטב להסתכן בנפשו ובלבבד שלא יימצא מחייב שבת מתוך רשלנות. כדי ראשית למצוות דברי המג"א במדוק, ואחריו כן לדיקק לגבי איזו הלכה התכוון. וביום א', ב' ו-ג' - ורביב'יל ח"ב סימן נג כתוב, דכיוון DIDUD בודאי שיחול את השבת, אסור. וכך רדב"ז ח"א סי". ועל פי זה סומכים עכשו שמסתכנים בעצם שלא לחול שבת. הארתו של המגן אברהם מכוונת ליווצאים בשירה במדבר, שביום ראשון, שני ושלישי מותר להם לצאת, ואם אחר כך יארע לו סכנה ויצטרך לחול שבת מפני פיקוח נפש, מותר ואין כאן איסור (שו"ע או"ח ר mach, ז).

בודאי המגן אברהם לא סייג את הלכתו של השו"ע להמשך הסעיף: העולה לארץ ישראל אם נזדמנה לו שיירא אפילו בעבר שבת כיוון דדבר מצווה היא יכול לפרוש ופוסק עמהם לשבות, יכול ללבת עמהם חוץ לתהום מפני פיקוח נפש. ואף אם נושא המלחמה, מלחמת מצווה ומלחמת רשות על הלכותיה המסועפים, לא תיליך על ידי הכותב בחשבון השיקול ההלכתי - והוא רק עוסק בצדדי ההלכה של "ויחי בהם" ולא "עד רדתה" ויעמוד מאחריו הצורך לעשות כל צדק שבעולם כדי להימנע מחילולי שבת צפויים בלבד בראיה כוללת לגבי היחיד והציבור - מסקנתו אינה מדוקיקת בלשון המעטה. ידוע כי להלכהacha הנמצאת בחודש התשיעי להריוונה "אין האשה חייבת להימצא בקרבת בית החולמים סמוך לשבת כדי להימנע מנסיעה בשבת אם יש קושי בדבר" (שמירת שבת כהלכה לו, ז, עפ"י החזו"א והגרשז"א). רק מידת חסידות היא לטrhoch בדבר. זאת חרף דבריו הידועים של המגיד משנה (הלי שבת ב,

יא), שכتب כי אשה היולדת וחבליה הם כדבר הטבעי "ואין אחת מלאך מתח מהמת לידה". ומובהר שם כי אין היא נשחתת כחוליה מסווגן כאמור. למרות הגדירות הלכתיות אלו אין היא צריכה לעשות מאמצז וטורח על מנת להימנע מחילול שבת צפויים. وكل וחומר הוא כאשר מתיקיות פעילות מבצעית העוסקת במצב הצלחה ופיקוח נפש דרכם. האומנם רוצה לומר המכטב כי בנסיבות זו ייאמר כי מן הדין חייבים לעשות כל הצדקי שבulous להימנע מחילול שבת? תמייה גדולה יש כאן!!!

ג. הרבות הצבאית ופעולותיה

אם כך, להאשים את רבנים זה"ל כפושעים ומחטיאי הרבים הדרך רוחקה, וחבל מאד להטיל האשמה כבזהה כל כך על רבנים צדיקים מוטרי הנפש למען הרבים ערב ובוקר וצהרים. **הרבות הצבאיים הם שליחי ציבור העושים מלאכתם באמונה, והקב"ה ישלם שכרם.**

לモתר לציין שהרבנות הצבאית הראשית, על כל רבניה, עשו מהאמץ גדול במערכות מורכבות וمسئולות העוסקות במלחמה, למניע חילולי שבת שאין להם היתר, בכל כוחה. היה כדי שלפני כתיבת מאמרו, הכותב היה בא ומתעדכן بما קידמה הרבות הצבאית את נושא השבת בצה"ל אחרי שחورو בא' באלו תשס"א. מאז עשתה הרבות הצבאית "משהו" למען השבת בצה"ל! אין תחליף לרבות הצבאית - לאראשי הישיבות ולא ראשי מכינות כלל תפקידם הוא לחזק את הרבות הצבאית, לגבות אותה, ולהציג בפניהם הישיבה המתגיים על הרבות הצבאית כתובות יחידה למעןם. אפשר לומר כי זה הוא צבא שומר שבת המזכה להרואותינו והנחיותינו.

להלן סקירה על מספר נושאים שקדמו בצה"ל בעניינה של השבת, וזו רק חלק מהעשייה של הרבות הצבאית למען השבת בצה"ל.

א. אי ביצוע טיפול שבועי בטנקים גם במצב לחץ.

ב. אי ביצוע טיפול לפני תנועה בטנקים בשבת כאשר הטנק אינו נע בשבת במבצעי.

ג. הוראות בדבר חננת מלאי מים מספיק במבצעים עד שלושה ימים.

ד. הוראה ברורה בדבר איסור להסיע מזון בשבת בין היחידות וה毋וצבים.

ה. קיומו של קו פתוח הנוטן מענה 24 שעות ביום מהמעט שבת.

ו. מתן תשומות הלכתיות בנושאים שונים שבנסיבות שבת.

ז. הקמת בית מדרש להלכה העוסק בכתיבת הלכות ערב שבת והלכות עירובין לעת עתה, ויפורסם בספר הלכה של זה"ל בעtid.

ח. מתן אישורי שבת על ידי רע"ן שבת למערכות המטכ"לית או אי מתן אישור.

ט. הוצאת נוהלים ברורים בשתי"פ מבצעים לכל הכוחות הבאים לתגובה בנווא שמרות השבת.

י. קביעת נוהלי אבטחה בסיסיים ובמחנות בשיתוף פועלה עם חטיבת המבצעים.

יא. נוהלי שבת ברורים בחטיבת דובר צה"ל.

יב. נוהלי שבת ברורים לכל מרחבי הבניין.

יג. פרסום נוהל על דיווחי קשר ובדיקות קשר, וכן על איסור הסעת שומרים בין עמדות השמירה.

קצרה היריעה מלמנות את כל העשייה של הרבות הצבאית למען שמירת השבת.

